

مرکز اطلاعات مدرسه علمی ایران
تعمیر مدرک

دانشگاه قم
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی

موضوع
بررسی جرم آدم‌ربایی

5403

استاد راهنما
جناب آقای دکتر امیر سپهوند

استاد مشاور
جناب آقای جلال‌الدین قیاسی

نگارنده
محمدرضا رضائی

زمستان ۱۳۷۸

۲۱۰۰۴

تقدیم به:

ساحت مقدس بقیة الله الاعظم

و

روح پرفتوح پدرم که خدایش بیامرزاد

و

کسی که هستی وجود خود را با مشقتها و سختیهای

فراوان در راه کسب علم و دانش حقیر قرار داد.

کسی که با پیشه کردن صبر و شهامت و استواری،

نجیبانه محرومیت‌ها را تحمل و با فداکاری‌هایش،

امکان فراگیری و تحصیل علم را برایم فراهم

ساخت،

و او کسی نیست جز مادر بزرگوارم.

تقدیر و تشکر:

بنابر وظیفه اخلاقی خود و از باب
عمل به کلام مولایمان حضرت علی (ع)
که فرمودند،

«من یشکر المخلوق لم یشکر الخالق»

از زحمات آموزگاران و دبیرانی که دروس ابتدایی
و دبیرستانی را به حقیر آموختند و اساتید محترم
دانشگاه قم خصوصاً جناب آقای دکتر امیر سپهوند
که به عنوان استاد راهنما و جناب آقای جلال‌الدین
قیاسی که سمت استاد مشاور در نگارش این
پایان‌نامه را بعهده گرفته و مرا با راهنمایی‌های
خود یاری و ارشاد نمودند صمیمانه تشکر و

قدردانی نمایم

از خداوند متعال توفیق و بهروزی
ایشان را مسئلت دارم.

چکیده:

موضوع تحقیق: بررسی جرم آدم‌ربایی

شاید بتوان گفت بعد از جرم قتل عمدی مهمترین جرم علیه اشخاص جرم آدم‌ربایی است. تحت شرایطی آدم‌ربایی می‌تواند بعنوان یک بزه بین‌المللی و به عنوان یک جرم سیاسی مورد بررسی قرار گیرد و ربودن افراد یکی از مصادیق جرائم علیه آزادی تن اشخاص می‌باشد. در تعریف آدم‌ربایی می‌توان گفت: «بردن و انتقال دادن شخصی از مکانی به مکان دیگر بدون رضایت به قصد سوء»

امروزه دیگر نمی‌توان گفت در کشور ما ربودن و جرم آدم‌ربایی به ندرت اتفاق می‌افتد. هر چند در گذشته اغلب اطفال، مجنی علیه این جرم قرار می‌گرفتند اما در زمان حاضر اشخاص کبیر هم مجنی علیه این جرم قرار گرفته و بر حسب انگیزه آدم‌ربا و آدم‌ربایان، بزه‌دیده این جرم قرار می‌گیرند. در حقوق کیفری ایران از زمان مشروطیت این جرم مورد توجه قانونگذاران قرار گرفته چنانچه ماده ۲۷۰ قانون جزای عرفی به ربودن اطفال اختصاص داده شده بود. کاملترین قانونی که در خصوص جرم آدم‌ربایی به تصویب رسید و تا حدی ارتکاب این بزه را تقلیل داد، قانون تشدید مجازات ربایندگان اشخاص مصوب ۲۷ / ۱۲ / ۱۳۵۳ می‌باشد. با تصویب قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده) و اختصاص ماده ۶۲۱ این قانون به جرم آدم‌ربایی این سؤال مطرح می‌شود که آیا قانون تشدید مجازات ربایندگان اشخاص را باید منسوخ دانست یا خیر؟

یکی از نقاط قوت قانون اخیرالتصویب در خصوص موضوع، جرم شناختن شروع به ربودن اشخاص می باشد (تبصره ماده ۶۲۱). علاوه بر جرم آدم ربایی، جرائم دیگری وجود دارند که به عنوان جرائم علیه آزادی تن شناخته می شوند از جمله توقیف و حبس غیرقانونی و اخفاء اشخاص، قانونگذار ما جرم اخفای اشخاص را در چندین مواد قانون مجازات اسلامی به تصویب رساند. چنانچه در ماده ۵۸۳ و ماده ۶۲۱ قانون مذکور جرم اخفای اشخاص مورد حکم قرار گرفته است.

لذا باید دید در این خصوص چه تفاوتی بین این مواد وجود دارد. متأسفانه قانونگذار جدید تمام مباحث جرم آدم ربایی را در یک ماده و یک تبصره خلاصه نموده است این در حالی است که در قانون تشدید مجازات ربایندگان اشخاص ۱۲ ماده به این جرم اختصاص داده شده است.

کلید واژه‌ها:

- ۱ - آزادی تن
- ۲ - آدم ربایی
- ۳ - سوء نیت
- ۴ - حبس و توقیف غیرقانونی
- ۵ - اخفای اشخاص
- ۶ - گروگانگیری
- ۷ - شروع به آدم ربایی
- ۸ - طفل تازه متولد شده
- ۹ - وسیله نقلیه
- ۱۰ - افساد فی الارض

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
فصل اول	
کلیات	
۶.....	مبحث اول: آزادی انسان
۷.....	گفتار اول: تعریف و مفهوم آزادی در معنای عام
۱۰.....	الف: آزادی‌های شخصی و مبانی آن
۱۱.....	ب: آزادی از دیدگاه اسلام
۱۳.....	ج: آزادی در قوانین عادی و قانون اساسی
۱۴.....	گفتار دوم: حمایت از آزادی
۱۴..	الف: حمایت و ضمانت اجرای آزادی‌های مشروع در قوانین داخلی
.....	ب: حقوق بشر و حمایت از آزادی‌های مشروع در مقررات بین‌المللی
۱۶.....	مبحث دوم: آزادی تن - تعریف و حمایت‌های قانونی از این آزادی
۱۶.....	گفتار اول: تعریف و مفهوم آزادی تن
۱۸.....	الف: حمایت از آزادی تن
۱۹.....	ب: سلب آزادی تن و مصادیق آن
۲۰.....	گفتار دوم: جایگاه آدم‌ربایی در تقسیم‌بندی متداول جرایم
۲۱.....	الف: اهمیت موضوع آدم‌ربایی
۲۸.....	ب: آمار تبه‌کاری ظاهری آدم‌ربایی

فصل دوم

آدمربایی - تعریف و عناصر تشکیل دهنده آن

۳۱	مبحث اول: تعریف جرم آدمربایی
۳۳	مبحث دوم: ارکان و عناصر تشکیل دهنده جرم آدمربایی
۳۴	گفتار اول: رکن قانونی جرم
۳۴	الف: سابقه تقنینی آدمربایی در حقوق موضوعه ایران
	۱ - آدمربایی در قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ و اصلاحات و
۳۶	الحاقات بعد آن
۴۶	۲ - آدمربایی در قوانین و مقررات خاص
	الف: طرح قانونی تشدید مجازات رانندگان متخلف
۴۷	مصوب ۱۳۳۵/۱۰/۱۵
	ب: قانون تشدید مجازات ربایندگان اشخاص مصوب
۵۴	۱۳۵۳/۱۲/۲۷
۵۷	۳ - آدمربایی در قوانین بعد از انقلاب اسلامی
۵۷	الف: قانون تعزیرات مصوب ۱۳۶۲
۵۹	ب: قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵
۶۲	گفتار دوم: رکن مادی جرم
۶۲	الف: فعل مثبت ربودن
۶۳	ب: معنای حقوقی ربودن انسان

عنوان	صفحه
ج: معنای حقوقی عنف، تهدید و حيله در ربایش انسان	۷۰
د: موضوع جرم	۷۸
۱- انسان زنده	۷۸
۲- ربودن طفل تازه متولد شده	۸۰
۳- نقش قرابت و خویشاوندی بین رباینده و مجنی علیه	۸۴
۴- مقایسه‌ای بین ربایش انسان و سرقت اموال و اعضای بدن	۹۱
ه: نحوه اقدام مرتکب یا مرتکبین	۹۶
۱- شرکت در آدم‌ربایی	۹۷
۲- معاونت در آدم‌ربایی	۹۹
۳- آدم‌ربایی غیرمستقیم	۱۰۳
و: تحقق نتیجه مجرمانه در آدم‌ربایی	۱۰۸
گفتار سوم: شروع به جرم آدم‌ربایی	۱۱۰
الف: تعریف شروع به جرم	۱۱۰
ب: ضابطه تشخیص عملیات مقدماتی و شروع به اجراء آدم‌ربایی	۱۱۱
گفتار چهارم: رکن معنوی جرم	۱۱۶
الف: عمد و سوءنیت در آدم‌ربایی	۱۱۷
ب: انگیزه و نقش آن در آدم‌ربایی	۱۱۸
ج: رضایت مجنی علیه و نقش آن در ربایش	۱۲۰
د: اشتباه در آدم‌ربایی	۱۲۵

عنوان	صفحه
مبحث سوم: واکنش اجتماعی در قبال آدمربایی	۱۲۸
گفتار اول: مجازات آدمربایی ساده	۱۲۸
گفتار دوم: مجازات آدمربایی مشدد و جهات آن	۱۲۸
الف: سن مجنی علیه	۱۳۱
ب: وسیله ارتکاب جرم	۱۳۸
ج: ورود آسیب جسمی یا حیثیتی به مجنی علیه	۱۴۷
د: مقایسه‌ای بین ماده ۶۲۱ قانون مجازات اسلامی و قانون تشدید مجازات ربایندگان اشخاص	۱۵۰
گفتار سوم: لواحق مجازات	۱۵۷
الف: مجازات شروع به آدمربایی	۱۵۷
ب: احکام تعدد جرم در آدمربایی	۱۵۹
ج: مسئولیت مدنی مرتکب و شرایط آن	۱۶۳

فصل سوم

جرائم مرتبط با آدمربایی

مبحث اول: توقیف و حبس غیرقانونی	۱۶۷
مبحث دوم: اخفای انسان	۱۶۹
الف: تعریف و مفهوم اخفاء انسان	۱۶۹
ب: اخفای به عنف موضوع ماده ۵۸۳ قانون مجازات اسلامی و مقایسه آن با اخفای به عنف ماده ۶۲۱ قانون مجازات اسلامی	۱۷۰

صفحه	عنوان
۱۷۵	ج: آنی یا مستمر بودن جرم اخفاء و نتایج آن
۱۷۷	د: مستقل بودن جرم اخفای انسان از ربایش انسان و نتایج آن
۱۷۹	مبحث سوم: اقسام اخفای انسان
۱۷۹	الف: اخفای موضوع مواد ۵۸۳ ۶۲۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)
۱۷۹	ب: اخفای اطفال تازه متولد شده
۱۸۱	ج: اخفای جسد متوفی یا مقتول
۱۸۴	مبحث چهارم: مجازات اخفای موضوع ماده ۶۲۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)
۱۸۶	مبحث پنجم: اخفاء از دیدگاه حقوق خارجی

فصل چهارم

آدم ربایی در فقه اسلامی

۱۹۱	مبحث اول: اقوال و دیدگاه‌های فقها در مجازات آدم ربایی
۱۹۵	مبحث دوم: حکم ربایش انسان و فروش فرد ربوده شده
۱۹۸	مبحث سوم: حکم ربایش انسان توأم با سرقت اموال
۲۰۲	نتیجه گیری
۲۰۸	چکیده انگلیسی
۲۰۹	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه

حقوقدانان در یک تقسیم‌بندی کلی، بطور معمول جرائم را به سه دسته عمده تقسیم می‌نمایند.

دسته اول: جرائم علیه اشخاص

دسته دوم: جرائم علیه اموال و مالکیت

دسته سوم: جرائم علیه مصالح عمومی و کلی کشور

جرائم علیه اشخاص در دو قسمت مورد بررسی قرار می‌گیرد.

قسمت اول: جرائم علیه تمامیت جسمی اشخاص، که نتایج آن به صورت

ایراد صدمات بدنی اعم از قتل و ضرب و جرح و غیره می‌باشد.

قسمت دوم: جرائم علیه حیثیت معنوی و آزادی اشخاص که موضوع آن

تعرض به حریم آزادی تن و روان آدمی می‌باشد، و نتایج آن علیه شخصیت و

حیثیت افراد خواهد بود.

بطور کلی جرائم بر ضد شخصیت معنوی افراد را از جهت ماهیت افعال

مجرمانه علیه تن و روان مجنی علیه می‌توان به دو قسمت مجزا تقسیم نمود.

گاه ارتکاب این نوع جرائم با نوعی عنف و اجبار مادی توأم است، و گاه

ارتکاب این جرائم مستلزم اعمال زور و عنف مادی یا فیزیکی نیست؛ از قبیل: توهین و فحاشی یا افتراء و نشر اکاذیب.

جرم آدم‌ربایی که موضوع تحقیق ما قرار گرفته است، را باید یکی از مصادیق جرائم علیه شخصیت معنوی افراد از نوع اول بدانیم. به عبارتی ربایش افراد یکی از جرائم علیه شخصیت معنوی افراد می‌باشد که در غالب موارد و وقوع آن با نوعی عنف و اجبار مادی و فیزیکی همراه است. این جرم تعرض به یکی از موهبت‌های الهی یعنی آزادی تن اشخاص می‌باشد.

تا آنجا که بنده تحقیق و تفحص نمودم اساتید محترم حقوق و صاحب‌نظران اهل فن در آثار حقوقی خود اعم از کتب حقوق جزای اختصاصی و مقالات و تقریرات خود به بررسی و تجزیه و تحلیل جامع جرم آدم‌ربایی نپرداخته‌اند.

شاید دلیل عمده آن عدم شیوع این جرم در کشور ما باشد. امروزه دیگر نمی‌توان گفت ارتکاب این جرم در کشور ما بطور نادر اتفاق می‌افتد. همین امر دلیل عمده انتخاب این موضوع بعنوان پایان‌نامه کارشناسی ارشد اینجانب قرار گرفت. در این رساله تا حد توان سعی و کوشش بر این بوده که علاوه بر بررسی و تجزیه و تحلیل نظری و تئوری موضوع به مسائل و مشکلات آن توجه خاص شود، به همین منظور در هر قسمت بر حسب مورد از آراء هیئت عمومی و شعب دیوانعالی کشور و همچنین آراء و تصمیمات دادگاههای داخلی و بعضاً خارجی استفاده و به تجزیه و تحلیل آن پرداخته‌ایم.

هر چند کمبود منابع در جمع‌آوری مطالب مشکلاتی در پیش رو قرار

داد، اما روش و شیوه کار در این تحقیق مراجعه مستقیم به منابع کتابخانه‌ای و مراجعه به آراء محاکم و دیوان عالی کشور بوده است. چون ربایش اشخاص نادیده گرفتن یکی از آزادی‌های مشروع بشری یعنی آزادی تن افراد می‌باشد. بالطبع در ابتدا باید تعریفی از آزادی و ارتباط آن با مقام والای انسان ارائه و از مفهوم آزادی در معنای عام و خاص آن، معنای آزادی تن و حمایت‌های گوناگون از این نوع آزادی، سلب آزادی تن و مصادیق آن، صحبت شود.

این مجموعه در فصل اول تحت عنوان کلیات جمع‌آوری شده است. فصل دوم به تجزیه و تحلیل موضوع اصلی تحقیق و بررسی ارکان و عناصر تشکیل دهنده جرم آدم‌ربایی اختصاص داده شده است.

در این قسمت همچنین به بررسی تاریخی و سابقه تقنینی این جرم در حقوق ایران پرداخته و مباحثی از قبیل:

شروع به جرم آدم‌ربایی، اقسام آدم‌ربایی، بررسی دقیق کیفیات مشدده آدم‌ربایی، قاعده تعدد جرم در آدم‌ربایی، واکنش اجتماعی در مقابل این جرم، دفاع مشروع و ربایش اشخاص، مسئولیت مدنی رباینده و شرایط آن، مقایسه ربودن اشخاص با ربودن اموال و اعضای بدن مورد بررسی و تجزیه و تحلیل دقیق قرار گرفته است.

علاوه بر جرم آدم‌ربایی جرائم دیگری وجود دارند که جزء جرائم علیه آزادی تن افراد قرار می‌گیرند از جمله: توقیف و حبس غیر قانونی و مخفی کردن اشخاص.

این جرائم ارتباط تنگاتنگی با جرم ربودن افراد دارند لذا در فصل سوم به

بررسی جرائم مرتبط با آدم ربایی می پردازیم و وجه تشابه و اختلاف این جرائم را بازگو می نمایم. در این قسمت بطور مفصل جرم مخفی کردن اشخاص و ارکان و عناصر آن مورد بررسی قرار گرفته است. مخفی کردن اشخاص در چندین مواد قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مورد حکم قرار گرفته است که این امر نوعی تعارض ظاهری بین این مواد را به ذهن می رساند. در این فصل همچنین اقسام مخفی کردن اشخاص، مجازات اخفای انسان، مستقل یا تبعی بودن این جرم نسبت به ربودن اشخاص و نتایج آن، ربودن همراه مخفی کردن اشخاص، مورد بررسی قرار گرفته است. فصل پایانی این تحقیق به بررسی آدم ربایی از دیدگاه فقهی اختصاص داده شده است در این قسمت عقاید و نظرات متقدمین و متاخرین از فقها در خصوص ربودن اشخاص مورد بحث قرار گرفته است. با تفحص و دقت در نظرات فقهای محترم شیعه و سنی نوعی اختلاف نظر در نوع و نحوه مجازات آدم ربایی مشهود است. این نظرات در قسمت پایانی مورد بررسی و نقد قرار می گیرد.